

Uprava: Nebotičnik, Gajeva ul. 1. Telefon 38-53.
Ček račun: Ljubljana št. 14.614. Izhaja vsak dan, razen ob ponedeljkih in po praznikih.

GLAS NARODA

Naročnina na mesec je 12 Din. Za tujino 20 Din.
Uredništvo: Ljubljana, Nebotičnik, Gajeva ulica št. 1. Telefon 38-53.
Rokopisov ne vračamo.

Št. 122.

Ljubljana, sobota 30. maja 1936

Leto II.

Boljša skleda zelja, kjer je lju-bezen, nego pitan vol, kjer je so-vraštvo.

Svetopisemski pregovor.

Dnevna pratika

Sobota, 30. maja 1936. Katoličani: Ferdinand. Pravoslavni: 17. maja 1936. Andronik.

Dežurne lekarne v Ljubljani

Sobota: Dr. Piccoli, Tyrševa cesta; Mr. Hočevar, Celovška cesta; Mr. Gar-tus, Moste — Zaloška cesta.

Vreme

— Dunajska vremenska napoved: Pretežno jasno vreme; toplejše, nag-njenje k krajevnim nevihtam.

Gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Sobota 30. maja: Tiran. Izven. Globoko znižane cene od 20 Din navzdol.

Nedelja 31. maja: ob uri: Gozd. Izven. Globoko znižane cene od 20 Din navzdol.

OPER.

Začetek ob 20. uri

Sobota 30. maja: Mala Floramye. Izven. Globoko znižane cene od 24 Din navzdol.

Nedelja 31. maja: ob 15. uri: Apropos, kaj dela Andula? Izven. Globoko znižane cene od 24 Din navzdol.

Ob 20 uri: Seviljski brivec. Izven. Znižane cene od 30 Din navzdol.

Kino

Sloga: Diamantna ogrlica.

Matica: Harold Lloyd kot mlekar.

Union: Regina.

Šiška: Vse za denar.

Ideal: Naš vsakdanji kruh.

Kino Narodni dom Kranj: sobota, nedelja in ponedeljek. — Življenje teče dalje.

Borza

Ljubljana, 29. maja

Današnja povprečna vrednost tujega denarja

	Dinarjev
1 hol. goldinar	29.80
1 nemška marka	17.68
1 belga	7.46
1 šv. frank	14.30
1 angl. funt	219.07
1 am. dolar	44.00
1 fr. frank	2.91
1 Kč.	1.83

V privatnem kliringu

1 avstr. šiling	9.19
1 nemška marka	13.50
1 angl. funt	250.00

4 usmrčeni

Newyork, 29. maja. y. Včeraj so v znani jetnišnici Singingu po 16 letih prvič usmrtili na električnem stolu kar 4 osebe. Te 4 osebe so izvršile razbojstvo, ko so leta 1934, vdrele opoldne v neko kavarno v Brooklynu ter oplenile vse goste.

Nevtralna Finska

Riga, 29. maja. r. Finski zunanji minister, ki je na obisku v Revalu, je izjavil novinarjem, da vodi Finska strogo nevtralno zunanjo politiko in se ne bo odmaknila s te poti.

Čigava je bodočnost — Nad 20 vlomov — Morilčeva tajna — Pri naših drvarjih — Nesrečno „zaobročen“ konzument — Angleški športniki so v Zagrebu trepetali pred Indijanci — Nočni dvoboj

Sumljiv demanti o tajnem sporazumu

Rim, 29. maja. i. Odločilni krogi pravijo, da je popolnoma izmišljena vest, da je italijanska vlada zahtevala od nemške vlade brez-pogojno priznanje italijanske suverenosti nad Abesinijo. Italijanska vlada ni naredila v Berlinu nikakega takšnega ali sličnega koraka. Z Nemčijo tudi ni bil sklenjen nikak tajen sporazum. Ta vest se energično demantira.

Rim, 29. maja. i. Ob priliki sestanka med Mussolinijem in nemškimi poslanikom v Rimu von Hasselom ni prišlo do nikakih posebnih razgovorov. Tudi ni bilo besede o kakšnem tajnem uradnem sporazumu, ki naj bi se sklenil med Italijo in Nemčijo.

Pariz, 29. maja. Demanti Italije, da ni sklenila Italija z Nemčijo kakega tajnega sporazuma, je vzbudil v političnih krogih pravcato senzacijo. Odločilni krogi so prepričani, da gre za nov Mussolinijev manevar.

Italija bi se rada sporazumela s Francijo in z Anglijo na ta način, da ne bi imela s tem škode. Sporazum Italije z Nemčijo bi gotovo bil velika ovira za sporazum z Anglijo in Francijo. Zato se je Italija požurila za demantiranjem glede tajnega sporazuma z Nemčijo, ki ga pa bo sklenila, če ji sporazum s Francijo in Anglijo ne bo uspel, in ker ve, da se Italija in Anglija najbolj bojita sporazuma

Dr. Krofta o položaju

Praga, 29. maja. Včeraj je poročal zunanji minister dr. Krofta na odboru za zunanjo politiko. Izjavil je med drugim, da je mednarodni položaj rešen. ČSR je pripravljena podpisati pakt z Nemčijo o nenapadanju. Dotaknil se je tudi sestanka Male Antante in ugotovil, da bo MA odločno vztrajala na stališču za neodvisnost Avstrije in se odločno branila proti revizionistom in težnjam za restavracijo Habsburžanov.

Mala antanta želi gospodarsko sodelovanje podonavskih držav in Nemčije. Glede drugih držav je dr. Krofta podčrtal prijateljstvo s Francijo in je demantiral vesti o prihodu nekaterih sovjetskih lig v ČSR.

Japonci grozijo

Tokio, 29. maja. o. Zunanje ministrstvo in ministrstvo mornarice sta sklenila, da bosta obvestila Anglijo, da bo Japonska povečala tonažo svojih rušilcev in podmornic, če Anglija še nadalje obdrži v aktivnosti 40.000 ton rušilcev več kot je to določeno v londonskem pomorskem sporazumu.

Tukajšnji list Dži — Dži doznava, da bo Niponska v tem primeru zgradila 10.000 ton novih rušilcev in 16.000 ton podmornic. Pred pričetkom gradnje teh novih brodov bo Niponska stopila še v pregovore z USA, da ji nihče ne bo mogel očitati direktne kršitve sporazumov.

Japonska in tihotapci na Kitajskem

Tokio, 29. maja. o. Britanski ambasador v Tokiu je obiskal zunanje-ga ministra. Pri tej priliki se je dotaknil tudi vprašanja glede tihotapstva v severni Kitajski. Zunanji minister je odgovoril, da Japonska ni ma s tem nikake zveze in da ni v to vmešana. Japonska pravzaprav glede tega sploh ne more intervenirati, ker spada ta stvar pod avtonomno vlado vzhodnega Hopeja in naj zato ona ukrene vse potrebno, da se prepreči tihotapstvo.

Milijoni za angleške vojne ladje

London, 29. maja. n. Včeraj zvečer so v doljnem domu glasovali za dopolnilni kredit za vojno mornarico v znesku 10.3 milijonov funtov šterlingov. Od 247 poslancev je glasovalo za kredit 162, ostali pa proti.

Drugi demanti

Rim, 29. maja. r. Uradni krogi demantirajo vesti, po katerih je italijanska vlada odločila, da se uvede žito med monopole. Razne vesti o nekem razpisu za novo posolilo, da bi se s tem mogli pokriti »abesinski izdatki«, so ravno tako neresnične.

Drugo glasovanje o irskem senatu

Dublin, 29. maja. b. Parlament svobodne irske države je sprejel predlog de Valere, s katerim naj se ukine senat. To je bilo že drugo glasovanje za definitivno rešitev usode senata. Predlog de Valere je bil sprejet s 74:52 glasov. Senat je s tem ukinjen.

Ozemlje krvavih nemirov v Palestini.

Krvavi zaključek

Jeruzalem, 29. maja. Potrjujejo se vesti, da je napetost v Jeruzalemu in v drugih krajih Palestine popustila. Po nekih vesteh gre pa samo za mir pred novih viharjem, kajti Arabci se bodo borili do skrajnosti za svoje zahteve.

Bilanca dosedanjih nemirov je zelo krvava. Od 29. aprila, ko so izbruhnili prvi nemiri, do 29. maja sta bila ubita dva angleška vojaka, ranjenih jih je bilo lažje in težje 17. Policijskih agentov je bilo ranjenih 7. Smrtnih žrtev je zahteval upor Arabcev 47. Od teh je 25 Židov, 21 Arabcev in neki Dunajčan. Ranjenih je bilo 332 oseb, med katerimi se nekateri še bore s smrtjo. Aretirali so 979 Arabcev in 275 Židov.

Kljub navidezemu pomirjenju je angleško vojaštvo in policija še vedno pripravljeno na vse.

Za vsakogar!

Od 30. maja do 8. junija potovanje v Ljubljano na

XVI.

LJUBLJANSKI VELESEJEM.

Polovična vozna na železnici, parobrodih, avijonih. Železniška izkaznica se dobi na odhodnih postajah po Din 2.— Razstava industrije in obrti. Gostinska razstava (hoteli, restavracije, gostilne). »Sodobna gospodinja« — Modna revija. Pohištvo, Avtomobili. Male živali.

Razstavni prostor zavzema 40.000 m²

Dnevna kronika

— Umrlí so: v Ljubljani g. Emil Medved, mestni uradnik; v Zdenški vasi v Dobrepóljah pa g. Jakob Prelesnik, bivši župan in posestnik. N. v m. p. Preostalim naše sožalje!

— Na zagrebški univerzi je napravil profesorski izpit za srednje šole kinetijske stroke g. ing. Mirko Peternel, kmetijski referent v Konjicah, doma iz Velikih Lašč. Čestitamo.

— Promovirali so na ljubljanski univerzi za doktorje prava gg. Dular Marijan, Wildman Kamilo, oba iz Ljubljane, ter Kraigher Vita iz Slov. gorice. Čestitamo.

— Napredovanje. Za arhivarja VII. pol. skup. pri banski upravi v Novem Sadu je imenovan g. Franv Golob, banovinski ekonom VIII. skupine. Izpit za čin aktivnega ing. majorja teh. stroke mornarice so napravili ing. kapetan I. raz. Vekoslav Trpavec, Josep Sretner in ing. Ivan Rojnik, za čin aktivnega strojnega majorja strojni kapetan I. raz. Ivan Hrabovski.

— Osebnosti. Za višjega svetnika v VIII/1 je postavljen v oddelku za graditev naših železnic g. Anton Kralj, višji svetnik iste skupine v poklju.

— Otvoritvi XVI. Ljubljanskega velesejma, ki bo 30. maja ob 10. uri dopoldne bo prisostvovalo mnogo odličnih osebnosti. Med drugimi bo gospod ban dr. Marko Natlačen zastopal ministra notranjih zadev, dr. Korosec in ministra za trgovino in industrijo dr. Vrbanica. Gospod polkovnik Mihajlo Batić bo zastopal ministra vojke in mornarice armijskega generala Mariča. Gospod dr. Mayer, načelnik banke uprave bo zastopal ministra za socialno politiko in narodno zdravje Cvetkovića. Kraljevina Grčija bo zastopana po svojem poslaniku na našem dvoru ministru Sakellaropulosu. Republika Češkoslovaška pa po svojem poslaniku na našem dvoru, ministru dr. Girsu. Solunski velesejem, ki je na letošnjem spomladanskem velesejmu organiziral grško državno razstavo, bo zastopal grški minister n. r. gospod Caleuras.

— Odobrena je četrtinska vožnja po naših železnicah davčnim uradnikom, ki se bodo udeležili skupščine »Združenja davčnih uradnikov Kraljevine Jugoslavije«, ki bo v Sarajevu 31. V. n 1. VI. 1936. Popust velja od 28. V. do 5. VI. Nadalje je dovoljeno 50% znižanje vozne cene po naših železnicah članom Jugoslov. Zimsko-skortne Zveze iz vse Jugoslavije, ki se bodo udeležili svoje skupščine v Ljubljani 7. junija 1936. Povlastica velja od 4. do 10. VI. 1936. Članom Združenja jugoslov. poljedelcev v Beogradu, ki se bodo udeležili svojega kongresa v Novem Sadu 7. in 8. junija je dovoljena polovična vožnja po naših železnicah. Popust od 5. do 12. VI. 1936.

— Jugoslovansko - češkoslovaška liga v Ljubljani opozarja svoje člane in prijatelje na predavanje g. St. Vrane, ravnatelja meščanske šole v Zlinu, znanega pedagoga, ki bo predaval pod okriljem Jugoslovenskega učiteljskega združenja — sekcija za dravsko banovino — in podpisane lige v soboto, dne 30. maja ob 1/2 na 12 dopoldne v šoli na Grabnu o temi: »Vzgojno delo v Zlinskih vzornih šolah v sliki in besedi«. Predavanje bo spremljal poseben film. Vstop je prost. Pozivamo, da se tega predavanja naša javnost udeleži v največjem številu.

— S. K. Avstrija v Kranju. Na binkoštno nedeljo gostuje v Kranju odlično moštvo Avstrije iz Celovca. Avstrija je prvak Koroške in njih

Opozorilo vsem p. n. naročnikom!
Današnji številki smo priložili položnice ter prosimo vse cenj. naročnike, ki prejema list po pošti, da se položnic gotovo poslužijo.

One cenj. naročnike, ki so s plačevanjem naročnine v zamudi vljudno opozarjamo, da poravnajo naročnino takoj, da si s tem zagotovijo redno nadaljno prejetje lista.

Oni cenj. naročniki, ki imajo naročnino že poravnano, pa naj položnic ne zavrnejo, ampak naj jo izroče svojemu znancu, ki morda tudi želi prejemati naš list.

Pomnite, da je naš dnevnik porojen iz potreb malega človeka, da zastopa in se bori edino-le za njegove težnje in želje, da je nestrankski in neodvisen ter da odvisi njega obstoj edino od rednega plačevanja malenkostne naročnine Din 12.—.

UPRAVA.

Drzne zahteve fašista Degrellea ob obisku pri belgijskem kralju

Bruselj, 29. maja.
Vodja reksistov, mladi Leon Degrelle, je bil včeraj v avdijenci pri kralju Leopoldu, kateremu je poročal o svojem programu in o idealih svoje nove stranke »Rex«. Po avdijenci je dal novinarjem sledečo izjavo:

Drzne reforme

Pokret reksistov obkroža predvsem moralne institucije — solidarnost in obnovo družinskih vrlin ter vračanje k poljedelskemu delu. »Rex« hoče izvesti mnoge reforme, ki so zelo drzne. Predvsem pride na vrsto moralna in socialna obnova države, nato pa reforme na ekonomsko - političnem in v ekonomsko in socialno oblastem pogledu. V tem pogledu bo »Rex« nepopustljiv. Ostro bomo nastopili proti raznim starim sistemom strankarstva, proti kompromisu in proti političnim in finančnim sporom, ki so dovedli Belgijo na rob propada.

Za korporativni parlament brez senata

Rex je antiparlamentaren. Tu bomo predvsem želeli zmanjšati število poslancev, dalje omejiti oblast parlamenta in ukiniti hočemo senat ter na njegovo mesto postaviti korporativni parlament. »Rex« bo predložil tudi izpremembo državnega sveta. V katoliškem pogledu bomo delali na tem, da se katoliška akcija popolnoma loči od politične akcije. Ukiniti treba stranke, ki se naj potem podajo po eno in skupno narodno enoto »Rexa«.

Prijateljstvo z Italijo

Če ne bi mogli sodelovati vsi v eni stranki »Rex« in bi še ostale druge stranke, ne odklanjamo sodelovanja z njimi. Če se naši protivniki ne boje, potem naj nam prepuste ministrstvo pravde, ki ga bomo prevzeli z namerom, rešiti državo raznim političnim in finančnim ponarejalcev. »Rex« pridaje DN važno ulogo, toda ga treba razčistiti, ker so dosedaj vladali v njem le egoistične oblasti nekaterih narodov. Rex želi prijateljstva tudi z Italijo, ker nekateri ne bodo nikdar pozabili, kaj je Italija nekaj storila za obrambo Belgije.

Proti sankcijam — Aretacija korupcionistov

More se trditi, da bo Degrelle pritisnil v skupščini, da Belgija stopi na stran onih držav, ki so proti sankcijam in da se v Ženevi 16. junija izreče proti sankcijam. Kralju in vladi je Degrelle ponudil sodelovanje, če dobi dovoljenje za aretacijo vseh finančnih korupcionistov v državi.

Dve sodbi

Ljubljana, 29. maja.

V procesu proti dr. Gvidu Debelaku radi nesreče, o kateri smo pred časom obširno poročali, je trajala razprava včeraj nepretrgoma od 9. do 15. in je bila opoldne prekinjena samo za četrt ure, ko je bila razglašena sodba proti obtožencem Vzajemne pomoči. V teku procesa proti dr. Debelaku je bilo zaslišanih 22 prič, ki so skoraj vse brez izjeme precej neugodno in tudi obremenjevalno izpovedale

Otvoritvena predstava

v soboto 30. V. ob 9. uri zvečer.
LJUBLJANSKI VELESEJEM
nudi svojim obiskovalcem ogled

VARIETE

PREDSTAV — zastoj.

2 predstavi dnevno: pol 6 in 9. zvečer.

Svetovni artist.
Vratolomne atrakcije.
Dresura živali.
Salve smeha.

3 Taylor, 4 Margilles, Fama, 4 Weimann, 4 Soundy's, 2 Barrisons. itd.

Od 30. maja do 8. junija.
Pred paviljonom K.

Potres je razdejal mesto

Buenos Aires, 29. maja ab.
Včeraj je močen potres uničil mesto Las Caras v pokrajini San Louis. Prebivalci so se večinoma rešili z begom, vendar je nekaj smrtnih žrtev ter težje ranjenih.

Komentarji pariških listov

Pariz, 29. maja. »Petit Parisien« komentira sestanek poljskega in jugoslovanskega zunanjega ministra v Beogradu in pravi, da ni govora o kakem pritisku, ki bi ga mogel Josip Beck izvajati na jugoslovanske zastopnike v interevije z zunanjimi politiki. Ne smemo pa pričakovati, da bo dosegel Josip Beck s svojim obiskom kakšne posebne stvarne rezultate. V sličnem smislu komentira Beckov obisk tudi list »L'Oeuvre«.

Glas je ljudski glas

čati pa bo moral tudi stroške procesa in bolnici 2880 Din, Alojziju Zajcu pa 16.351 Din za bolečine, stroške in škodo. Obtoženec zagovornik dr. Voršič je prijavil priziv.

Včeraj je bila zaključena tudi razprava proti šoferju Frideriku Bergoldu, ki je bila nedavno zaradi zaslišanja novih prič prekinjena. Šofer je bil obtožen, da je zaradi neprevidne vožnje povzročil smrt carinskega inspektorja Boleta na vožnji iz Ljubljane proti Planini. Sodišče se je prepričalo, da je kriv nesreče in ga je obsodilo na tri mesece zavora. Plačati mora tudi vdovi 4.220 Din za pogrebne stroške in sodišču 1000 Din za povprečnino.

Tošev podkupljen od „Feniksa“

Sofija, 29. maja. Nekateri listi so priobčili faksimile pisma avstrijskega Feniksa, ki dokazuje, da je bivši predsednik bolgarske vlade Tošev dobival od dunajskega Feniksa velike vsote za usluge, ki jih je storil avstrijskemu Feniksu kot predsednik bolgarske zavarovalnice »Vitoš«.

JUTRI PREMIERA najnovejšega in najnapetejšega
kriminalnega in pustolovnega Ufina vefilma

Smaragdna ogrlica

VIKTOR DE KOWA, JAKOB TIEDTKE, JESSIE VIHROG

Prekrasna morská vožnja na luksuznem parobrodu od Carigrada do Marseilla.

PREMIERA V SOBOTO!

Tel. 2730 — KINO SLOGA

igro smo imeli priliko videti že v Ljubljani proti Hiriji. S. K. Korotan bo nastopil proti odličnemu nasprotniku v kompletni postavi. Upamo, da se bo Korotan častno odrezal.

za zdravnika, zlasti pa tramvajski uslužbenci, ki so bili priča usodne nesreče blizu remize. Dr. Debelak je bil obsojen zaradi obeh nesreč, ki jih je zakrivil, na šest mesecev in 15 dni zavora, na 500 Din povprečnino, pla-

Gorenjska kmetijska mladina vabi V Voglje na kmetijski praznik

Voglje, 29. maja.

Na Binkoštni ponedeljek priredi deset združenih Društev kmetijskih fantov in deklet kmetijsko-mladinski tabor združen s tekmo koscev za naslov gorenjskega prvaka-kosca. Za kraj prireditve so si društva izbrala Voglje, kjer deluje agilno društvo, ki je tudi prevzelo podrobno organizacijo tekme. Vsako društvo sodeluje na tekmi z dvema koscema.

V znamenju družabne in kulturne skupnosti vasi

Z Binkoštnim ponedeljkom otvarja kmetijsko-mladinska organizacija svojo letno sezono kulturnega in prosvetnega dela. Po izredno bogati in plodnosni jesensko-zimski kulturni dobi je moč pričakovati, da se bo kmetijska mladina tudi v tej dobi vrgla z vso vmeno na delo in bo širom Slovenije priredila številne prireditve, ki so po svoji vsebini in duhu postale nepogrešljivi prazniki slovenske vasi. S svojim kulturnim delom v obliki tekmovanj v kmetijskem delu kmetijska mladina ne izkazuje le spoštovanja do kmetijskega dela in naglašaja veljavnost tega dela, marveč se tudi vzgaja v duhu skupnosti, složnosti in vzajemnosti. Mladi podeželski kulturni delavci so si ob svojih prireditvah postavili cilj: družabna in kulturna enotnost in skupnost vasi.

Kmetijsko delo — temelj vseh dobrin

Ob pričetku letošnje sezone je treba poudariti, da je naša vas ta klic svoje mladine pravilno razumela in vprav zato z velikim zadovoljstvom in nedeljenim priznanjem spremlja kulturno delo mladine in se ga tudi s svojo priučujočnostjo udeležuje. Odtod veljaj torej zaključek, da so te prireditve prazniki naše vasi in podeželja. Visoka moralna stopnja letnih prireditev kmetijske mladine se v zadostni meri očituje že v samem dejstvu, da tako v duhu skupnosti družna vas izpoveduje pred vsem svetom veljavnost in pomembnost trdega in naporenega kmetijskega dela, ki ima po svoji vsebini splošen socialni značaj, saj je vprav kmetijsko delo tista neizčrpana sila, ki ustvarja nenogrešljive dobrine za vse človeštvo. Ta povdarek je tako splošen in vseobčilen, da ni mogoče ne ozirati se kakršnekoli narorske razločke. Ta povdarek pa tudi nujno ne more veljati le za vas in podeželje, ter kmetijski stan, marveč za vso narodno skupnost, ki sloni na temelju kmetijstva, odkoder izhaja vse in se oblikuje v naše materijalno, moralno in kulturno narodno bogastvo kot in složno lastnino vsega naroda.

Kmetstvo - naša zibelka in večno-živi vir

S svojim prazniki vasi kliče zato kmetijska mladina ves narod k sodelovanju in skupnosti ter s ponosom in samozavestjo naglašaja, da je prav kmetstvo vir in zibelka vsega našega bogastva. Vsakogar dolžnost je zato, da ta večno-živi in mladi vir spoštuje, ceni, je nanj ponosen in ga v vsem svojem bitju in nehanju nikoli v vsem svojem bitju in nehanju nikoli ne zataji, ker bi si s tem le dobesedno izpodrezal korenike, iz katerih je

zrasel bodisi v šolanca, uradnika, delavca, trgovca, industrijca itd. Taki prazniki naše vasi bodijo zato, da vsakomur v poziv in obenem nujno spoznanje, da mora biti naše narodno izživljanje naslonjeno na vir vsega: na kmetstvo, kajti »vas je vas, in brez nje ni ničesar«.

Brez dela ni jela

Ob svojih vaških praznikih pa mladina izpoveduje in povdarja preprosto ljudski rek — kdor ne dela, naj tudi ne je, in, brez dela ni jela. V tem preprostem ljudskem reku je skrita vsa modrost takozvane socialne pravičnosti, ki je danes bolj ali manj pastorka, ki so jo mogotci pognali v kot, da lahko brezobzirno služijo svojim sebičnim namenom in jim za splošno ljudsko obubožavanje ni mar. Načelo poštenega in nesebičnega dela naj preide v meso in kri vsega človeštva in naj postane edino merilo za upravičenost in uživanje dobrin. Pa bodi to na kateremkoli mestu, položaju in obliki družabnega udejstvovanja, vsi brez razlike smo dolžni delati in sprejemati za svoje delo pošteno in zaslužno plačilo že na tem svetu, ki nam je bil ustvarjen za domovanje v duhu svobode, bratstva in enakosti.

Enkrat za vselej: kmečko delo ni hlapčevsko delo

Ta visoka moralna in vzgojna kvaliteta vaških praznikov, ki jih prireja organizirana kmetijska mladina, je daleč nad vsakršnim namigavanjem in grožnjo, da so tekmovanja v kmetijskem delu opravljanje hlapčevskega dela. Mladi kmetijski rod vprav s tem povdarja, da kmetijsko delo sploh nima nihče pravice nazivati hlapčevsko delo, najmanj na če se to delo v idejni in simbolični obliki opravlja ob nedeljah. Ali je mar bolj pametno in koristno za dorasčajoči rod, da vse nedelje presedi v zakajenih gostilnah, namesto da bi se vzgajal v spoštovanju dela in v zavesti, priboriti tudi kmetijskemu delu vse pravice, ki mu zlasti zavoljo njegove pomembnosti v človeški družbi po vsej pravici pripadajo? Kdorkoli imenuje, pa bilo v nek ali svetek, kmetijsko delo za hlapčevsko delo, ta nujno vzbuja v kmetijskem človeku mržnjo in zaničevanje kmetijskega dela in vprav o tem vzgaja kmetijskega človeka tako, da se ta človek v človeški družbi smatra zaradi svojega dela za manjvrednega. Občutek manjvrednosti in inferiornosti na hoče mladi rod za vsako ceno iztrgati iz duše kmetijskega ljudstva. S tem srednjeveškim in fevdalnim ostankom in dedčino je treba v dobi splošne demokracije za vsako ceno obračunati za vselej, kajti šele takrat se bomo lahko tudi Slovenci s ponosom postavili, da smo doživeli kot celota svoje duhovno osvobodjenje. Vse dotlej na bomo tavalj v občutju manjvrednosti, majhnosti in bomo pred vsakim tujcem našli na koleno in mu vdano in hlapčevsko služili. Kdor torej hoče s svojim narodom in ljudstvom vred doživeti duhovno osvobodjenje in v kali zatreti naše usodno občutje manjvrednosti in majhnosti, ta kmetijskega dela ne v taki ali drugačni obliki ne bo imenoval hlapčevsko delo, temveč bo to delo ob vsaki prilož-

nosti spoštoval, cenil in mu kot član narodne skupnosti po vseh svojih močeh skušal nesebično priboriti veljavo in ugled.

Kmetijska mladina se je prav odločila

Mladi kmetijski rod je s svojim letnimi kulturnimi prireditvami na pravi poti. Kdor vidi v teh prireditvah le golo tekmovanje, ta pač ne gleda globoko. Ne gre toliko za tekmovanje kot tako, gre za duhovne vrednote teh prireditev, ki so visoko moralne in vzgojne in nujno potrebne za našo duhovno osvoboditev in prerodjenje. Gre za to, ali je potrebnejše, da

tava ljudstvo v duševni temi in občutju manjvrednosti, ali da je ljudstvo duševno svobodno, čvrsto, prosvetljivo, ponosno in demokratično sproščeno in vzgojeno. Mladi kmetijski rod se je odločil za poslednje, in sicer dosledno, vztrajno, požrtvovalno in brezkompromisno. In z mladim kmetijskim rodom vred se je za to odločila tudi naša vas in podeželje. Kmetijski mladini v gorenjskem kotu gre za to odločitev posebno priznanje, kajti ta nova, sveža, zdrava in mlada luč, ki je zasvetila tudi na Gornjskem, je trdna in silna, kar bo potrdil brez dvoma tudi kmetijsko mladinski tabor v Vogljah.

Nad 20 vlomov pojasnjenih

Vestni orožniki so izsledili gnezdo vlomilske tolpe

Poljčane, 29. maja.

Te dni so prišli orožniki iz Loč in Poljčan na sled večji vlomilski tolpi, ki je imela svoje gnezdo v Cerju nad Poljčanami pri dobrem posestniku Habjanu. So to posestnik Habjan Jože, njegovi hčerki Anglela in Marija, (ti so vlomilsko blago sprejemali, ga skrivali in razpečevali v denar), dalje sinova Franc in Jože ter glavni vodja rokovnjaške bande Vengust Jože, ki je varnostnim organom v vlomilski in tatinski stroki že znana osebnost.

Vsi ti ljudje so v zadnjem času zagrešili v rajonih Loče, Poljčane in Rogaška Slatina nad 20 manjših in

večjih vlomov. Zadnji večji vlom je bil pri posestniku O. v Studenicah pri Poljčanah. Nepridepravi so si nabavili pri vseh teh vlomih celo skladišče perila, obleke, čevljev, posteljnega perila, gospodarskega orodja, srebrnine itd. in gre vrednost nakradenega blaga v tisočake. Vestnim orožnikom, ločkim in poljčanskim, ki niso mirovali prej, da so tolpo izsledili, se je zahvaliti, da se bo ljudstvo v Dravinjski dolini pred rokovnjači oddahnilo. Včeraj je bila namreč vsa šestorica, ki je krivdo na podlagi dokazov priznala, odpeljana v zaporo konjiškega sodišča.

Anglež in purgarji

Angleški športniki so v Zagrebu trepetali pred Indijanci, zagrebškimi purgarji

Ljubljana, 29. maja.

Se izza časov pariške mirovne konference po svetovni vojni krožijo anekdote o marsikateran diplomatu glede njegovega obupnega znanja, oziroma neznanja zemljepisja. Kdor bi mislil, da so te anekdote samo poredna izmišljotina, se bo prepričal o nasprotju, če čita angleška poročila o gostovanju angleških športnih klubov v raznih slovanskih državah.

Angleški športniki so v Pragi pozdravili češke tekmece s temi besedami: »Živela republika Jugoslavija s predsednikom dr. Benešom na čelu«.

Se imenitnejša je modrost, ki si jo je ob gostovanju v Zagrebu privoščil nogometni klub »Liverpool«. Moštvo tega angleškega kluba je sicer odigralo tehnično krasno in popolno igro, o narodnostnih in zemljepisnih razmerah pa je tudi pokazalo popolno, rekli bi — vprav dovršeno neznanje. Danov na Angleško so namreč pošiljali taka poročila, da je potem izšlo v listu »Liverpool Herald« član kjer je med drugim natisnjen tudi tale odstavek:

»V Zagrebu smo odigrali tekmo pred 10.000 domačini in smo igro izgubili v razmerju 5:1. Igra je bila življenjsko nevarna in se je posebno obnesel rod domačinov, imenovan »Bourghers«, ki mu je pripadel tudi sodnik. Sodnik je zagrizenec, kakor vsi drugi člani tega rodu. Izmed naših igralcev ni nihče prišel ob življenje. Jutri potujemo dalje.«

Vsakdo ve, da pomeni izraz »purgar« vsakdanji, nekoliko zatrdljivi naziv za meščana. To besedo smo si Hrvati in tudi Slovenci prikrojili po nemškem izrazu Bürger. Ker so Angleži v Zagrebu igrali proti »Gradjanskemu«, ki je po svojem imenu seveda meščanski klub, so slišali z vseh strani večkrat izraz »purgar«, kar jih je tako oplašilo, da so smatrali te uboge — purgarje za rod neciviliziranih divjakov.

Zdi se, da imajo presneto malo korajže, če jim je že ob vzklikanju navdušenih zagrebških sportistov srce tako skočilo v hlače, da so trepetali za svoje življenje. Kaj bi šele bilo, ako bi šlo za res?

Tat iz navade ne more niti pri poljskem strašilu zatajiti svojega poklica.

„Glas“ je zanimiv
„Glas“ je poceni

Maribor

m— Narodno gledališče, Sobota, 30. maja: Zaprto. — Nedelja, 31. maja ob 20.: Sveti Anton, za ljubljenskih patron. — Ponedeljek, 1. junija ob 15.: Miciki je treba moža. Gostovanje Cirknčanov. Ob 20: Ples v Savoyu. Zaključek sezone.

m— Borza dela išče za takojšnji nastop mlajšo natakario z znanjem nemščine, vzgojiteljico ter šiviljsko vajenko. Informacije pri Borzi dela v Gregorčičevi ulici.

m— Drava izroča žrtve. V Gorisnici je te dni Drava naplavila truplo 14letnega Karla Kalina, ki je 12. maja, ko se je igral pri Dravi po nesrečnem naključju utonil.

m— V Betnavskem gozdu ni varno. Znano je, da se v poletnem času potika po Betnavskem gozdu mnogo potepuhov in drugih nepridipravov, kar je moral spoznati tudi zidar Franc Cafnik. Ko se je vračal proti domu v Razvanje, je iz teme nenadoma planil nanj neki moški s pozivom: »Denar sem!« Cafnik se pa napadalca ni ustrašil, ter je z nožem zamahnil proti njemu. Neznane je zastokal in zbežal v noč. Cafnik je naslednji dan napad prijavil policiji, ki bo temeljito preiskala zloglasni Betnavski gozd.

m— Mariborčani obiščejo Dolenjsko. Mariborski »Putnik« priredi 13. in 14. maja v avtokarom izlet na Dolenjsko v »Dolino gradov«. Odhod iz Maribora 13. junija ob 6. zjutraj izpred hotela »Orel«. Med potjo bodo izletniki obiskali vse znamenite kraje. Vožnja z vso preskrbo stane samo 250 Din. Vse ostale informacije pri »Putniku« v Mariboru.

m— Tekmovanje za drž. Iahko-atletsko prvenstvo moštev bo v Mariboru v soboto, 30. t. m. ob 15. uri in v nedeljo 31. t. m. ob 8. uri na stadionu SK Železničarja ob Tržaški cesti. Obenem bo izvedeno tudi prvenstvo Maribora. Za tekmovanje je prijavljenih 132 atletov - Mariborčanov, kar je največje dosedanje število.

m— Ljudje obupujejo. V Oseka pri Sv. Marijeti ob Pesnici so našli v hlevu obešenega in mrtvega 42 letnega posestnika Krajinca Alojza. Vzrok obupa: beda...

m— Kino: Graški: Anny Ondra v filmu »Mladji grof«. Veljajo že poletne, znižane cene. — Unio: Svetovni vefilm Charlia Chaplina »Moderni časi«.

m— Polkovna slava. Mariborski 32. artilerijski polk bo 5. junija proslavil svoj polkovni dan v spomin, ko so leta 1919. polkovne baterije prodrle na Gosposvetsko polje.

m— Vino so kradli. Šentiljski orožniki so aretirali 40letnega Franca Janžekoviča, njegovega 20letnega brata Janeza ter 22letnega Janka Emeršča. Imenovani trije so vlomili v klet posestnice Jožice Senčarijeve v Jelenči ter ji odpeljali sodček s 184 litri vina. Pri aretaciji so priznali, da so že pred 14 dnovi vlomili pri isti posestnici in ji takrat odpeljali okoli 100 litrov vinske kapljice. Orožniki so jih predali okrožnemu sodišču v Mariboru.

m— Na sledu vlomilcem. V zvezi z velikim vlomom v Združeno gospodarsko banko, ki je že vedno predmet govoric, je policija aretirala brezposelnega šo-

ferja Franca Karbenca. Policija je namreč tekom nadalnje preiskave prišla do nekaterih zanimivih ugotovitev, ki bodo pripomogle, da bo vlom kmalu pojasnjen. Zaenkrat pa se v interesu preiskave drže te ugotovitve v tajnosti.

m— Prijeta vlomilska tolpa. Te dni so prišli orožniki na sled dobro organizirani vlomilski tolpi, ki je bila že nekaj mesecev velik strah prebivalstva Dravinjske doline. V Studencah, Poljčanah in Špitaliču ter v okolici je bilo izvršenih okoli 20 drznih vlovov. Aretirani so: 21letni delavec Jože Vengušt, posestniška sinova 21letni Franc ter 25letni Jože Habjan, sestri Angela in Marija Habjan ter 52letni Jože Habjan. Pri Habjanovih so orožniki našli pravo skladišče nakradenega blaga. Aretirani čakajo zaenkrat nadalnje usode v zaporih v Slov. Konjicah.

m— Po čem je meso? Mesne cene v Mariboru so trenutno naslednje: volovsko meso I. vrste 8 do 10 Din kilogram, II. vrste 6 do 8 Din, meso bikov, krav in telic 4 do 6 Din, telečje meso I. vrste 8 do 10 Din, II. vrste 5 do 6 Din, svinjsko sveže meso pa po 8 do 12 Din kilogram.

Celje

c— Napad s plankami. Založnik Matija, posestnik v Hudinji št. 20. obč. Vitanje, je star že 68 let. Pred dnevi pa so se ga lotili ter ga obdelali s plankami in celo s kladjom Anton, Franc in Marija Jakob, posestniki iz Hudinje. Prizadejali so mu hude poškodbe po glavi in obeh rokah in se mora Založnik sedaj zdraviti v celjski bolnišnici.

c— Savinjšani, kadar pridete v Celje, zahtevajte vedno in povsod tudi »Glas naroda«, ker s tem boste spoznali, kdo je prijatelj lista, čigar redni naročniki ste sami!

c— Slabo obiskan sejem v Laškem. Pretekli četrtek je bil v Laškem živinski in kramarski sejem, ki je bil pa bolj klavern. Vzrok je najbrže v tem, ker je bil prejšnja leta sejem na terek po Binokostih, dočim je bil pa letos prestavljen, česar se ljudje seveda takoj ne privadijo.

c— Strelska družina v Celju ima v nedeljo 31. t. m. ves dan ragnadno streljanje, ki se vrši na vojaškem strelišču v Pečovniku.

c— Nov grob. V celjski bolnišnici je v sredo umrla 52letna Marija Virantova, žena železničarja iz Prožanske vasi obč. Teharje. Naj v miru počiva!

c— Iz maščevanja — po nosu. Ko je šel 39letni Ivan Točaj, zidar v celjski bolnišnici, z dela zvečer domov v Rožni vrh, ga je med potjo napadel neki hlapec, uslužben pri Otokarju Farncu, posestniku na Rožnem vrhu, in ga z debelo polico udaril po nosu in mu zlomil nosno kost. Udaril ga je baže iz maščevanja.

— Tvoja žena izgleda zelo štedljiva.

— Pa še kako! Zadnjič bi morala imeti novo obleko, ker je pa še imela poročno obleko, je začela nositi kar poročno obleko.

— Vidiš, to je lepo!

— Še lepše pride! Kmalu je pa poročno obleko spravila zopet nazaj, češ da se še nič ne ve, kaj še vse lahko pride.

V nemirnih časih...

Črni oblaki se zbirajo nad Mariborom

Maribor, 30. maja.

Zadnje čase ni našega mesta nobena taka zadevščina vznemirjala in so bili kaki pisanja vredni dogodki prava redkost. Zaman so tavalni vestni reporterji po mariborskih ulicah, kavarnah gostilnah, da bi ujeli vsaj nekaj, kar bi bilo vredno zapisati in spraviti v časopisje. Vse je teklo mirno svoja pota brez vsake izpremembe tako, da so reporterji obupavali.

Tudi jaz sem skušal zaman kaj »slediti«, da bi lahko poročal našem »Glasu«, a sem bil primoran vsled »suše« novic posedati brez dela po kavarnah in gostilnah.

V nedeljo pa sem imel srečo. Kakor po navadi dremam v neki dalmatinski kleti. Sosedna miza je bila polno zasedena od stalnih gostov. Danes so bili nekam razburjeni, a to se mi je zdelo čudno. Ujamem dve besedi: nov župan. Sakra, to pa ni kar od muh! In navidez sem dremal dalje, a v resnici sem vlekel na uho vsako besedo, ki je tam za omizjem bila izgovorjena. Kakega novega župana pa bi radi, sem si mislil, saj smo komaj dobili novega?

»To vendar ne gre,« se je razburjal nekdo dveh Lojzetov ne moremo imeti, a še manj bočemo imeti dva Franceljna, pa še oba — rdeča. To ne gre, pa basta. »Vraga, za kake dvojčke pa se gre? Dva — rdeča Franceljna? Komunisti mi je šinilo v glavo. »Ja, in kako to zadevo rešiti? Saj drugega izhoda ni, kakor da ostane izven prometa, dokler ne dobimo novega župana!«

»Ti si nor! Kaj misliš, da bomo radi tega dobili vsak dan novega župana? Ta je bojda dober, ga ne zamenjajo...« Pri mizi je zavladal mučen molk... V meni je drhtel vsak živec, slutil sem senzacijo. Komaj sem se zadrževal, da nisem skočil tja in vprašal, za kaj prav za prav gre.

Pa je nekdo prekinil molk. »Hudiča, kaj pa podžupan?« Vraga, to pa mora biti nekaj hudega, sem si mislil, sedaj imajo tudi podžupana v delu! Kaj pa jim je ta naredil? Zakaj pa ne bi mogel biti podžupan tisti, ki bi dal ime...?« Pogrelo me je. Najbrže se snuje kaka nova delniška družba, ki ni prav trdna in polnih mošenj, pa rabi moža, čigar ime nekaj pomeni. Takoj mi je začela rojiti po glavi policija, državno tožilstvo, mislil sem, kje stoji prvi stražnik, kje je najbližji telefon itd.

»Podžupan je za kaj takega nespodoben, saj je tudi on Francelj! Saj ti pravim, da dveh Franceljnov ne moremo imeti. Ni druge rešitve; ali ostane izven prometa ali pa moramo dobiti novega župana.« — To pa je bilo za moje živce že preveč. Stopil k omizju, se priklonil in se predstavil.

»Vlovil sem namreč nekaj besed, pa ničesar ne razumem, pa Vas prosim za pojasnila.« Da bi videli, kako so me postrani gledali a eden je bruhnil iz sebe: »Pravite, da ste reporter, pa ne vidite tega, kar se okrog vas godi in kar ve celo mesto? Ali ne veste, da je Lojze v soboto popoldne naredil prvi izlet? Ali ne veste, da je maščevanje do skrajnosti razburjeno, ker...« Prekinil sem ga: »Toda, oprostite mi gospod, prav ničesar mi ni znanega, zato Vas prosim, da mi to razložite, da bom mogel o tem objektivno poročati, da bo občinstvo pravilno stališče lahko zavzelo. Natakari, liter vina!«

In začel je malo bolj mirno: »Ko smo pred par leti dobili prvi veliki omnibus za izlete, so ga na čast tedanjemu županu, ki je bil Franc, krstili za — Francelja, rdečega pa zato, ker je bil avto rdeč. »Rdeči Francelj« so je dobro obnesel in sedanja uprava si je nabavila dva, še večja avtobusa. Eden od teh je naredil v soboto poizkušno vožnjo na progi Maribor—Celje. Gospodje, ki so se v njem vozili, so ga krstili za — Lojzeta, ker je pač sedanji gospod župan krščen za Alojzija.

»Ja, pa kaj je na stvari?« ga prekinem, »saj to še ni nikak razlog za razburjenje. Čemu bi morali zamenjati župana? Kaj imate s podžupanom in...«

»Uthnite že enkrat, vi nestrpni človek, saj še nisem končal. To, kar sem do sedaj povedal, je bilo vse v najlepšem redu. A...« Naredil je velik požirek, se oddahnil in nadaljeval: »Ta avtobus ima še brata, ki pa še ni shodil, se pravi, še nima narejene karoserije. Gotov pa bo v kratkem, pa bosta oba voza začela obratovati na progi Maribor—Celje. In sedaj šele nastane gordijski voz: kako krstiti ta avtobus? Imamo Francelja, imamo Lojzeta, a sedaj? Dveh Lojzetov nečemo imeti, imamo že enega dovolj dveh Franceljnov še manj, kaj naj naredimo?? In mislili smo in tuhtali... In nekdo je menil, da bi ne bilo nepak, če bi imenovali ta avtobus po podžupanu. Pa glej ga šmenta, tudi ta je krščen za Francelja, in sedaj ne vemo ne naprej in ne nazaj... Avto mora kmalu stopiti v obrat in krščen mora tudi biti!«

Pa se nekdo odloči: »Že vidim, da ne bo drugega izhoda; ali dobimo novega župana, in to v kratkem, ali pa ostane avto v garaži, pa basta. Ta odločitev pa ni padla na odprta srca. Razgovor je postajal živahniji, visoko je zvenel in dobil vse prej ko prijateljsko oboležje. Vstal sem, so zahvalil ter jadrno stekel v redakcijo, da spravim to zadevo na papir.

Po tako opravljenem delu sem vandra po mestu in res so se pogovori povsod sukali samo okoli tega vprašanja. Ta debata se je obdelovala pri vseh mizah, zavzemala vedno večji obseg, ki ni bil ravno v dobrobit javnega miru. Tu so se samo sporekli, tam so se že malo »poslatali«, in vsi resni znaki razdvojenosti so kazali, da je nevarnost za javni mir resno ogrožena.

Mestni očetje so mislili dobro in plemenito, a skuhali so si godljo, čije žrtve so na vidiku. O rešitvi tega predega problema bomo še poročali. Ob času poročanja je stanje zelo napeto, a obsedno stanje še ni proglašeno. Eko.

Upokojeno učiteljstvo. Upokojeni so: Antonija Sijanec, učiteljica v Razvanju; Jerica Zemljan, učiteljica v Ljubljani in Franja Albert, učiteljica v Subotici.

Iz železniške službe. Prestavljen je po potrebi službe g. Rudolf Tumpelj, oficial IX. skup. osrednjega blagovnega skladišča v Mariboru, v osrednje blagovno skladišče na področje Beograda, ravnateljstvo v Batanjci.

Na zagrebški univerzi je položil 23. t. m. profesorski izpit za srednje kmetijske šole sreski kmetijski referent v Konjicah g. ing. Mirko Peternel, rodom iz Velikih Lašč. Iskreno čestitamo!

Morilčeva tajna

Po 22 letih razjasnjena kriminalna afeta

V bolnišnici v južnokitajskem mestu Hongkongu je nedavno umrl človek, ki je tik pred svojo smrtjo priznal, da je 22 let hodil pod lažnim imenom. V resnici mu je ime Bela Kis in je rodom Madžar. Naročil je, preden je izdihnil, naj o njegovi smrti obvestijo madžarske oblasti. Tam da se bodo zelo zanimali za to...

Dalj časa je živel Kis sam zase kot kak čudak. Potlej pa se je očitno potolažil, ker so ga ljudje često videli v ženski družbi.

Ko je izbruhnila vojna, je moral tudi Bela Kis na fronto. Njegova vila je ostala prazna. A ko so oblasti nekega dne revidirale po hišah zaloge špirta, so pregledali tudi razne sode v Kisovi kleti in našle v njih res špirit — ampak v spiritu tudi trupla več žensk, med njimi tudi truplo lepe Kisove žene in njenega ljubčka slikarja. Naenkrat je bilo torej očitno, da je ta

Bela Kis grozovit zločinec.

Ko so ga potem iskali zunaj pri njegovi četi, se je izkazalo, da je Bela Kis stoprav pred nekaj dnevi umrl v nekem vojnem lazaretu in tudi že bil pokopan. Štiri leta pozneje pa je neka bivša znanca Bele Kisa srečala v Budimpešti na ulici moškega — in pri pogledu nanj padla v nezavest. Tudi ta je pozneje, da je bil tisti tujec — Bela Kis.

Spet so oblasti vodile preiskavo. Naknadni pregled mrtvaških listov je vzbudil domnevo, da je Bela Kis svojčas na bojišču svoje listine zamenjal z listinami kakega teško ranjenega vojaka in potem izginil. Ta domneva se je sedaj tudi izkazala kot pravilna. Kis se je pod tujim imenom skrival v svetu — in zdaj po 22 letih sam odkril svojo strašno tajno.

Pri naših drvarjih

Ljubljana, 29. maja.

Tja na Krakovski nasip so jih nagnali, v senci kostanjev so postavili svoje vozove do vrha naložene z zdravimi bukovimi poleni. Četudi le slučajno zaideš, te že takoj obkolijo.

— Gospod, boste kupili drva? Čisto poceni jih dam! Le pogledajte, kako zdrav les je to! Pozimi so sekane in lepo suhe so! To vam je kapital!

Pa se že oglasi drugi:

— Gospod, pol ceneje jih dam kot on!

Skrivnostno me potegne v stran ter mi pošepeče na uho:

— Čisto sveže so še, le z gnojnico jih je polil!

Prvi takoj opazi konkurenco, zato zakriči:

— Kovača sem vedno pod tvojo ceno! Gospod, udariva!

Kako rad bi segel v to žuljavo roko, ki seka les, ga kolje in naklada, vihti bič nad volički ter vozi do Ljubljane, pa žalibog sem — suh!

Oba Ižanca se razvnejata, za kupčijo se gre! O, ti nelojalna konkurenca, kar žal mi je, da sem jih spravil tako daleč, sedaj se bosta pa res sprla in skregala. Zmajam z glavo in odidem, češ da mi drva niso po godu! Upam, da nisem zanetil drugega »ižanskega upora« Čim sem le za par korakov od prepirljivcev, zaslišim za seboj poltiho:

— Skric, zelenec, sploh kupiti ni nameraval, samo vleče naju za nos!

Pa imaš zlomka, jaz sem pa mislil, da se bosta oba najmanj strela, sedaj pa se mi smejeta, da se bliskajo beli zobje in drgetajo brke pod nosom.

— Gospod, drva prav poceni! — me nagovori drugi postarni možak.

Najmanj polstoletja vozi že drva v Ljubljano, koliko dobrega so že ljubljanske gospodinje nakuhale in napekle pri ognju njegovih drv! Malo pokramljava:

— Slabo je, slabo! Ne vem, ali sedaj v Ljubljani požrete vse surovo ali kaj je za zlomke, ne gre in ne gre v denar!

— Denarja ni, oče, v tem je vsa nesreča.

— Ja, kam ste ga pa djali, da ga ni? Jaz ga nimam, vi ga nimate! — mi ugovarja ižanska grča.

Saj res, jaz ga nimam, ti ga nigaš, on ga nima, mi ga nimamo, vi ga nimate, oni ga nimajo, vrag potem vedi, kje je potem, z Ižancem nisva ugotovila te skrivnosti!

— Oče, vaš les je predrag! — sem previdno potipal, a tudi že za korak odstopil.

— Kaj mislite, da bom Ljubljancem za vsak kubik dal še jurja po vrhu? — je vzklikal kmet! Dokazoval mi je, kar sem že zdavnaj vedel: kmet je revež, vem da si ne more pomagati ne naprej ne nazaj. Čestokrat mu je tale voziček drv vse premoženje enega meseca.

— Gospod, dajte kupiti pri meni, zapeljem vam jih do konca sveta. Hej lisec, mir! Boste videli, da bodo tile polenčki goreli kot smola! Hej rjavec, ne nori! Žagarja vam tudi preskrbim, hej lisec, oba, rjavec, Francelj, pojdi sem!

Res nisem vedel, komu vse to velja? Pritekel je Francelj, lastnik motorne žage (na štirih kolesih!)

in začel mešetariti z menoj. O ti ubogi kmetje in žagarji, ko bi le vi vedeli, kdo sem, in da bom sedaj vse vaše težave vrgel na papir in povedal Ljubljancem, mogoče bi mi ne zaupali sedaj vseh svojih težav (mogoče bi mi pa povedali še kaj več).

Zmazal sem se naprej, voz za vozom, ponedeljek je pač gotovo je sto voz, po kupčijah sodeč, pa jih bo šlo tja pod Krim nazaj na Ižansko najmanj devetindevdeset!

Ljubljanci »žremo« menda res vse surovo. Ižanci pa vozijo drva nazaj, da jim trohnijo po Barju.

O mi ubogi, jaz nimam denarja, ti tudi ne, on tudi ne, mi ne, vi ne, oni tudi ne?

Nočni dvoboj

Zgodba, ki ni vsakdanja

Pariz, v maju.

V neki temni in mrzli januarski noči leta 1936, so prebivalci pariškega predmestja Champsigny zaslišali naenkrat streljanje, rožljanje sablje in divje vpitje. Alarmirana policija je prihitela in našla na vrtu neke hiše razburjenega moža, ki se je sklanjal nad nezavestno ženo, ležečo na zemlji.

To-le se je bilo zgodilo:

Inženir Raoul Broquet, 65 let star in gospodična Marija Lermineux, ki šteje danes 62 let, sta si bila od zvršetka svetovne vojne sem prijatelja. Živela sta skupaj v najlepši harmoniji, in ženini ji je končno tudi obljubil, da jo bo poročil. Toda potem si je stvar premislil in koncem lanskega leta je prišlo med njima do preloma.

Mlle. Lermineux, za svoja leta prav dobro ohranjena, je prisegla maščevanje. Imela je ključ k stanovanju svojega prijatelja in dobro vedoč, da se ta vedno šele okoli 9. ure zvečer vrača domov, se je podala v njegovo stanovanje z dvema velikima kovčegoma v rokah. V kovčegih so se nahajali razen živeža, enega litra vina, blazine in odeje nič

manj ko trije revolverji in 80 nabojev.

Dospevši na prijateljev dom, se je tam v ogromni omari za garderobo udobno namestila, pustila vrata samo priprta in tako lepo v miru čakala na inženirjev prihod. Ta je tudi res prišel okoli devete ure in se najbrže zelo utrujen takoj odpravil spat in ugasnil luč.

Čim se je to zgodilo, je gdčna Lermineux tiho odprla vrata omare in ne rekši besedice začela divje streljati v temo.

Inženir misleč, da ima opravka z vlomilci, je planil pokonci in pograbil težko staro sablo, ki jo je kot vojni spomin imel obešeno nad posteljo.

Luči ni mogel prižgati, ker se je eden prvih strelav bil zadel električno žarnico. In ako je torej v temi, istotako brez besede, s sablo mahal po človeku v omari, odkoder so poblskavali strelji, a ga ni zadel, in naposled se je sabla zlomila.

Oba sta bila teško ranjena in sta več mesecev ležala v bolnišnici. Prihodnje dni pa se bo zadnje poglavje te nočne drame odigralo pred sodiščem, ker sta drug proti drugemu vložila tožbo.

Haremske dame pri otvoritvi egiptskega parlamenta. Prav nič starinska slika pri slavnostih otvoritve novega egiptskega parlamenta, pri kateri so bile navzoče tudi ministrske soproge, seveda samo delno zastrte s pajčolanom, pred parlamentarno palačo.

MAŠČEVALEC

Kriminalni roman.

125

»Gospodar, umakniti se moramo, — nazaj na 'Teror', je tiho zašepetal.

»Ne, dobiti moramo Terezo!« je besno siknil Jack.

»Preluknja, mo ladjo, pa bo mir«, je odvrnil Jim.

»Ne, ne, ona bo pobegnila, Prevelike srečo ima — tega ne tvegam.«

Tedaj so mornarji zopet pričeli strejati, in Jim je moral gledati, da spravi svojo glavo na va.

O, ko bi bil smrti, da je čisto blizu njega v temnem kotičku čepela Tereza in s pogledom, polnim divjega sovraštva gledala Jacka in bridko obžalovala, da nima nobenega orožja pri sebi...

»Gospodar, samo še osem ljudi imamo«, je zašepetal Jim, ki se je bil zopet splazil k Jacku, in še ti so vsi ranjeni. Jaz sem dobil že dva strela.«

»Moram vreti Terezo!« je divje zavpil Jack, ki je bil tudi že ranjen.

Zdaj se Jim ni več odmaknil od Jacka, in boj se je nadaljeval, toda zdaj že ne več tako srdito, kot v začetku.

Naenkrat pa je Jim vzkliknil in že planil pokoncu.

Od nekod je priletela krogla in zadela Terezo v nogo. Nehote se je zvrnila, od bolečine zavpila in tako izdala svoje skrivališče.

Še preden so ji mogli mornarji priskočiti na pomoč, je že bila v Jimovih rokah, ki je bil kakor ris planil nanjo in jo odvedel proč.

Orjaški Jim je bil dvignil Terezo kot pero in je veselo vpil:

»Zdaj jo imamo! Zdaj jo imamo!« Tedaj pa je prestrašeno umolknil; zagledal je gospodarja, ki je smrtnobled omahnil na tla.

»Vi ste ranjeni, gospodar?« se je sklonil k njemu Jim, držeč pri tem Terezo ko v kleščah.

»Da«, je tiho odvrnil Jack. »Odnesi jo hitro na 'Teror', jaz —«

Divje streljanje je zglušilo nadaljnje besede. Mornarji so zdaj z vso silo navalili. Jackovi ljudje so se umikali proti palubi, s svojimi telesi varujoč gospodarja, ki se ni mogel več bojevati.

Tereza, ki je videla, da se naglo bliža pomoč, pa se je pričela divje otepati Jima. Tedaj jo je Jim ves razjarjen potisnil k tlom in zahropel:

»Ne uideš več — če poginemo — pogini najprej ti, prokleta —«

Tereza je obupno kriknila, skozi temo se je zablistal nož in se ji globoko zasadil v srce...

SPRAVA

Trepetaje, vsa iz sebe od strahu, je Ela čakala, kdaj se vrne William na 'Teror'. A v tem strahu, ko je poslušala hrup krvave bitke in trepetala za življenje tega človeka, se je bil v njeni duši izvršil velik prevrat.

Zdaj je spregovorilo njeno srce, vsi pomisleki so izginili v nič.

Ko je zaslišala, da je William prišel v svojo kajuto, je pohitela k niemu in kolena so ji klecnila, ko ga je zagledala okrvavljene in začetnega od smodnika.

»William, za božjo voljo, ti si ranjen?«

On se je zgrudil na ležišče in njegove prve besede so bile:

»Ela... Tereza je mrtva, a ni padla od moje roke. Prisegam, da ne — ! Nisem kriv!«

»A zakaj tisti boj, William, zakaj?«

»Morali smo se braniti. Šlo je za naše življenje. Jaz nisem hotel tega boja, a moral sem ga sprejeti. Plačal sem ga dovolj bridko — dvaindvajset mojih fantov je padlo! Oh — Zagrebel je obraz v blazino, rame so mu drgetale, na tla je kapala kri.

Ela je pokleknila k njemu: William, daj da ti pomagam, da pogledam rano... Ali te hudo boli, ubogi moj?«

Odgrnila mu je plašč in kriknila od groze, — na desni strani prsi je imel veliko rano, iz katere je počasi curljala kri...

»Moj Bog, moj Bog!« je vzdihovalo dekle, z rokami hoteč mu odpeti suknjič.

»Pusti, morda bo zdaj konec vsega...« je trudoma dahnil in zaprl oči.

Ela je kriknila. Bil je to krik hubečega žrnkega srca, ki se je trgalo od bolesti...

In v tej obupni bolesti ga je vroče objela in njene solze so škropile njegov blede obraz.

»William — ti — ti ne smeš umreti — moraš živeti —« je ihtela.

»Ela — ljubljena —«

»Živeti — živeti — za mene — da — ljubim te — William — tvoja sem!«

Jackovo lice je zažarelo v nenadni sreči. Pozabil je na bolečine, na vse, nova moč ga je prešinila in čvrsto je objel dekle.

»Ela, draga!«

»Vedno sem te ljubila, William«, je vsa blažena šepetala Ela. »Samo kaznovati sem te hotela za tvoja grozna dejanja. Ne veš, kako grozno sem pri trpela, ker ti nisem smela pri tem povedati, kako te ljubim. — Oh — tvoja rana!« je zdaj kriknila in skočila na tle.

Onemogla od prevelike izgube krvi jo je bila izpustila njegova roka iz objema, — zdaj je ležal v nezavesti...

Ela je odhitela klicati ljudi, a zunaj na hodniku jo je silen stresljaj 'Terorja' vrgel ob tla.

Medtem je razjarjeni Jim, ki je bil ranjen v obe roki, prevzel poveljstvo na 'Terorju'.

Na lastno pest je ukazal, naj 'Teror' preluknja vojno ladjo in jo potopi z vsemi, ki so še ostali.

Svitalo se je že, ko se je 'Teror' dvignil na površje, kjer je divjal hud vihar.

O 'Tigru' ni bilo nikjer nobenega sledu, le tu in tam je plaval kos lesa. S 'Tigrom' je odšla tudi vsa posadka v globino, nihče se ni rešil...

WILLIAM MORRIS ASTORN

Čim je 'Teror' pristal, so odnesli Jacka na kopno in ga položili na posteljo v njegovi votlini. Ela se ves čas ni ganila od njega.

Čim je Davis zvedel, da je Jack ranjen, je ponudil svojo pomoč, ker je svojčas študiral medicino in da je tudi sicer izurjen v prvi pomoči ranjencem.

Bill in Jim sta z veseljem sprejela ponudbo, vedoč da so vsi an-

gleški detektivji v takih stvareh izurjeni in mnogi med njimi pravcatj ranocelniki.

Davis je hitro in spretno pregledal Jackovo rano, nato pa zmajal z glavo:

»Gospod Bill, takoj ga bo treba operirati, rana je smrtnonevarna«, je izjavil.

»Kje pa naj dobimo zdravnika?« je malodušno vprašal Bil.

»V Londonu živi moj prijatelj, doktor Hastings«, je mirno odvrnil Davis. »Dal vam bom pismo zanj in jutri zjutraj je lahko že tu.«

»O, tega zdravnika dobro poznam«, se je zdaj oglasil Jim. »Sam takoj odpotujem v London in ga pripeljem sem.«

Tudi Jimu je Davis obvezal rane, ki so bile povsem lahke, ker so krogle predrle samo meso.

★

Polnih trideset dni je Jack visel med življenjem in smrtjo.

Doktor Hastings je uporabil vso svojo spretnost in Jackovo zdravstveno stanje se je zdaj polagoma, a sigurno, zboljševalo.

Minilo je že več kot mesec dni od tiste usodopolne noči, ko je Jack spet vstal in, podprt od Ele in zdravnika, odšel malo na prost.

Čim ga je Davis zagledal, je stopil k njemu in ga ogovoril:

»Gospod William, skrajni čas je že, da se vrnem v London. Sicer sem javil tja, da še vedno iščem tihotapce, toda v Londonu imam mnogo nučnih opravkov, katerih ne morem več odlagati.«

»O, gospod Davis,« je mirno odvrnil William, »lahko se podate na pot, kadarkoli hočete. Takoj ukažem svojim ljudem, naj pripravijo vašo barko, s katero ste bili prišli sem. — Iskali ste tihotapce, gospod Davis, pa ste pri tem naleteli na strašnega Jacka, kakor mu pravijo v Londonu, in njegovi ljudje so vas vjeli. — Sedaj vam pa jaz dam popolno prostost in lahko greste, kamor hočete. In ne samo to — izročam vam tudi Jacka in vse njegove pomagače!«

Pri teh Jackovih besedah je Ela preplašeno kriknila.

»Gospod William«, je mirno odvrnil izkušeni detektiv, ki ga Jackova pomudba ni posebno presenetila, »da sem vas prej dobil v roke, vam ne bi bil prizanesel. V času mojega bivanja med vašimi ljudmi, pa sem zvedel toliko stvari o vas, da zdaj ne morem izpolniti vaše želje, posebno še, ker so se vaši ljudje tako kavalirsko in gostoljubno vedli proti meni in mojim ljudem.

Odšel bom s svojim prijateljem, doktorjem Hastingsom in mojim ljudmi, vam pa svetujem, da se prostovoljno izročite oblasti. Bodite prepričani, gospod William, da bom storil vse, karkoli je v mojih močeh, da bo kazni čim milejša.

Astrološka napoved

za 30. maj.

Nebo kaže danes bolj prijazno lice. Luna je v dobrih stavih in prinaša v poslovne zadeve nekaj olajšav. Tudi rodbinsko in ljubavno življenje bo današnji dan bolj prijetno občutilo. Splošno razpoloženje se zboljšuje. Tendenca dneva kaže na dobro.

Iz domačih gajev

SREČKO PUNCER:

V samoti

Nebo rosi na tiho plan.
Čez polja, čez gozdove
in skalnate vrhove
visi v megli zaviti dan.
Zaspano plovejo vode.
In mrzli njih valovi
soglašajo z glasovi
zvonov, ki v dalji smrt zvone.
Še meni, bron, zaklenkaj smet
in sanje mi uteši,
okov me vseh odreši,
da pot v nov svet mi bo odprt.
Zapojte mi, zvonovi, smrt,
veselo smrt, ne žalno.
V deželo tujo, daljno
hlepi moj duh, ujet, zaprt.

★

Srečko Puncer, absolvent celjske gimnazije, Braslovčan, urednik »Juga slovenskega Korotana« v Velikovcu, je padel 29. aprila 1919. v Vovbrah nad Velikovcem. Dne 19. oktobra 1930. je bil odkrit spomenik nad njegovo gomilo v Braslovčah.

Ljubavni napoj

Dve käthe von Nagy sta, ena je slavna filmska igralka, druga pa je mlado dekle v Petrovgradu tam doli na našem jugu. Ta druga Käthe von Nagy je trpela na nesrečni ljubezni, pa ji je neka ciganka, na katero se je bila obrnila za svet in pomoč, dala steklenico s čarobnim napojem. Käthe ali po naše Katrica je steklenico v duško izpila, nato pa šla v kino, ker ljubi film, kakor njena slavna soimenka. Kmalu pa je jel delovati čarobni napoj: Katrica je postala razigrano vesela, sikakala, čez klopi, prapevala šlagerje, objemala ljudi, začela naenkrat divje plesati, nato pa se je zgrudila in onesvestila. Spravili so jo v bolnišnico, kjer so ji izprali želodec. Ciganka pa sedi zdaj v zaporu.

Anekdota

Posetniki so si ogledovali kaznišnico. Nekdo vpraša kaznjenoa: — Na koliko ste obsojeni? — Ne vem. — Kako je to, da ne veste? — Niti sodniki niso vedeli, ko so me obsodili. — Nemogoče! — Pa vendar je res. Obsojen sem na dosmrtno ječo.

— Gospoda, kdo je sedaj na vrsti? — Jaz, gospod doktor! Že leto dni čakam na plačilo tega računa!

Dolžniki — „prvi“ je pred vratih Upniki neizprosno trkajo

Ljubljana, 29. maja.

Današnje kreditne odnose med ljudmi je marsikdo takole na tihem že večkrat pognal k vragu. To so seveda bolj privatne zadeve. Toda tudi resne organizacije dolžnikov in upnikov so nešteto krat ugotovile čisto javno, da so kreditni odnosi med dolžniki in upniki zaradi splošnega piškavega gospodarskega stanja naravnost nemogoči. To kajpada na stvari nič ne izpremeni. In reporter ima dan za dnevem priliko opazovati, kako se ti odnošaji čedalje bolj zaostrejo in prehajajo tudi v zasebno življenje ter ustvarjajo med upniki in dolžniki neke prav posebne sorte napeto stanje. Ti odnosi namreč posegajo tudi v čisto moralne zadeve in čestokrat se reporterju ponudi priložnost, da vidi marsikaj nevšečnega, ki bi gotovo v dobi blagostanja izostalo.

Obroki, obroki, obroki..

Prvo, kar je treba reči, je, da se je spričo tesnih plač in zaslužkov ter pomanjkanja gotovine silno razpaslo kupovanje na obroke. Človek je kulturnen, je izobražen in ima zavoljo tega velike potrebe. Vsega ga danes, ko je vsch dobrin v izobilici in na pretek, strašno mika. To bi kupil, ono bi kupil. Kako? Iz te zadrege smo se izmotali z uvedbo obročne kupovanja. To kupovanje je sicer vsega spoštovanja vredno, vendar pa je že premnogega spravilo v silno neprijeten položaj. Obléko na obroke, knjige na obroke, gledališče na obroke, čevlje na obroke, radio na obroke itd. itd. Obrok na obrok, tako da se mora takle »zaobročeni« konzument že resno in skrbno pomisliti, da ima vse obroke v evidenci, kaj šele, da bi jih tudi plačal.

Nesrečno „zaobročeni“ konzument

Nesreča pri tem obročnem nakupovanju je prav za prav v čisto malenkostnem »psihološkem defektu«, človek namreč pri kupovanju na obroke kaj rad spregleda svojo plačilno zmožnost, v nekakem zanesenjaškem stanju pozabi na to velevažno okolnost in si nakopje na glavo obroke, ki jih ne zmora. Skozi ves mesec še gre, kajti med dolžniki in upniki vlada nekako zatišje, ki pa je nabito z eksplozivno snovjo. Čim bolj gre proti »vrvemu« v mesecu, tem hitreje se prične pomikati plaz in bližati iskra, ki bo zagnetila eksplozivno snov. Latentni odnos med upnikom in dolžnikom nastane nenadoma silno akuten in aktualen. Upnik terja svoje, dolžnik na kakor brez uma leta okoli, je slabe volje, celo zabavlja in se končno tudi jezli na samega sebe in svojo nepremišljenost, kar na seveda vse skupa ni česar ne zaleže. Takle »zaobročeni« konzument je vsega pomilovanja vredna žrtev današnjega gospodarskega sistema.

Mučni dnevi okoli „prvega“

Proti »vrvemu« se pričnejo oglašati upniki, njih inkasanti, službeno osobe itd. To dobo lahko imenujemo generalno ofenzivo na dolžnika. Zjutraj te n. pr. kot povprečnega meščana in vestnega uradnika, ko še prav brez skrbi smrčiš, zbudi inkasant obrokev. V dremavosti se opravičuješ in jadikuješ ter si nasproti takemule inkasantu

pravcata »zamehurjena« ničla. Namesto prijetne korespondence in blagih ter živce pomirjajočih vesti te pri kosilu čaka doma šop opozoril, svaril, groženj itd. Strašno slabe volje postaneš, kosilo je kar naenkrat slabo, česar je seveda kriva žena, otroci so ta dan nenavadno nadležni in razposajeni, skratka vse je narobe. Te dni se zaporedoma oglašajo upniki po svojih inkasantih kurirjih in neizprosno zahtevajo svoje. Takrat se šele kot »zaobročeni« dolžnik in konzument z vso grozo zaveš svojega obupnega položaja. In nekako se je treba izmotati iz teh lovk obročne pošasti: najnujnejše luknje deloma zamašiš, sicer pa se opravičuješ na vse strani, nekaterim iz stvarnih razlogov, in ko teh zmanjka moraš poseči po laži. Če imaš srečo, potem kot spreten diplomat-dolžnik

Bolgarsko politično življenje se mora premakniti z mrtve točke

Sofija, 29. maja. V Bolgariji je postalo zelo aktualno vprašanje rekonstrukcije vlade Georgija Kiosevanova. Bolgarski tisk opozarja, da je nujno potrebno, da se notranje politično življenje v Bolgariji premakne z mrtve točke. Sam predsednik vlade Kiosevanov se zavzema za ureditev notranjega političnega položaja, ki

nekako pomiriš vihar in vpostaviš za naslednji mesec ponovno dobo zatišja, ki pa je seveda nabito z novim, še hujskim viharjem. In ta igra je brez konca, z isto tragično vsebino se vedno znova ponavlja.

Ozdravite gospodarstvo

Poiskatl krivca za to stanje, je težko. Zakaj, dolžnik ima prav in upnik ima prav. Tu izreči sodbo: da, če bi se dalo po salomonsko. Tesnobne gospodarske razmere so ljudi prisilile v to obročno kupovanje in konzumiranje dobrin. Producent in njegov posrednik ponujata na vse strani: kupite, damo tudi na obroke in na ugodno odplačevanje. Konzument pa pada vedno bolj v mrežo obrokev, ki na posled presežejo njegovo plačilno zmožnost. In kako bi zamerili človeku, če uživa dobrine, ko je vendar zato na svetu in ima pravico do življenja in se mora držati vsaj do neke meje splošnega kulturnega življenjskega standarda? Mehanizem gospodarske ureditve je hudo bolan in zarjavel, treba ga bo preurediti in s tem bo rešeno tudi to vprašanje. To pa ni stvar našega reporterja.

Sodelovanje v mejah starih obvez Službeno poročilo o obisku Josipa Becka

Beograd, 29. maja.

Včeraj popoldne je imel poljski zunanji ministar Josip Beck zaključno konferenco z našim zunanjim ministrom dr. Stojadinovićem. Po tej konferenci je Josip Beck prečital v francoščini uradno poročilo o razgovorih obeh ministrov, ki se glasi:

Poljski zunanji ministar Josip Beck in jugoslovanski ministar dr. Stojadinović sta se 27. in 28. maja v Beogradu razgovarjala o glavnih aktualnih vprašanjih narodne politike s posebnim ozirom na sodelovanje Poljske in Jugoslavije.

Po podrobni izmenjavi misli sta ministra ugotovila, da sta docela složna glede zunanje politike svojih držav in posebno v današnjem težkem mednarodnem položaju pripravljeni v mejah obstoječih mednarodnih obvez obeh držav sodelovati v sleherni konstruktivni politiki, ki bi bila zgrajena na načelih pravičnosti in mednarodne solidarnosti, spoštuječ dostojanstvo in legitimne interese svojih držav.

na se izvrši postopoma, da bi se oginili staremu strankarsko-političnemu režimu.

Nova vlada Kiose Ivanova bi izvedla občinske volitve in pripravila gospodarski in socialni načrt, s pomočjo katerega bi se v Bolgariji zopet uveljavilo ustavno stanje.

Posebni kontakt obeh ministrov je nov dokaz o pristranskih odnosih, ki so obstajali med obema slovenskima narodoma. Tudi v bodoče si bosta Josip Beck in dr. Stojadinović izmenjavala prijateljske misli v istem duhu, kakor tudi v interesu politike mednarodnega sporazuma in miru.

Učenjak o učenjaku

Vseučiliški profesor inž. dr. Vidmar razkriva Teslo

Ljubljana, 29. maja

Sinoči sta priredila Ljudska univerza in Prirodoslovno društvo predavanje o velikem našem rojaku Tesli. Predaval je univerzitetni profesor dr. Vidmar, ki je pokazal Slovencem tistega skrivnostnega Teslo, ki neumorno snuje in prodira v čudežni svet tehnike, Teslo, ki že posega v tehniki preko obstoječih možnosti tehnike v čudežni svet onostranstva.

Tesli je bila domovina pretesna kot večina velikih duhov. Doma ni

imel potrebnih laboratorijev, ni bilo znanstvenih institutov, doma pa tudi ni bilo mecenov, ki bi omogočili Tesli raziskavanje. Zato je Tesla odšel v svet ter ga nemurno bogatila z raziskaavnji in iznajdbami. Ni pa pozabil, kar kaj radi pozabljajo naši možje: Ostal je zvest naši zemlji in nam, vedno in povsod se je priznaval, da je naš!

Pomen narodov sodimo po njih številu, veličino narodov pa po njih duhovih. Tudi mi imamo velikane, a največji med njimi je Tesla. Na-

ša zemlja je bogata, čeravno je kravavela nešteto krat iz nebroj ran. Zastala je v razvoju, posebno pa v elektrifikaciji.

Kulturni nivo narodov se dandanes meri po merilu elektrifikacije. Samo eno primeri: Švica porabi povprečno na eno glavo 350 do 360 kw elektrike na leto, a mi je porabimo le 8 kw. Če svet sodi po tem našo kulturo, nas mora soditi zelo nazadnjaško. Ne upošteva pa, da so nas tlačili Nemci in Turki in še drugi izkoriščevalci. Vendar pa je to res: Dali smo kulturnemu svetu tudi v tehniki več kot smo od njega prejeli. Telefonija bi bila nemogoča brez našega velikega Mihajla Pupina. Sicer je odšel v Ameriko, a je vendar ostal naš in ves naš! Profesor Hanaman, Jugoslovčan, je iznajditelj volframovih nitk, ki nam žarijo vsak dan v žarnicah, ne upoštevajoč pri tem vseh indirektnih iznajdb, ki so izšle iz tega. In končno veliki Tesla! Njegove iznajdbe so preokrenile vso tehniko zadnjih let.

Tesli je tehnična literatura skrajno krivična. Krati mu sloves učenjaka. Pravilno ga more oceniti bolj lajik kot tehnik.

Predavatelj je bil leta 1927. osebno skupaj z Mihajlom Pupinom, Tesle tedaj ni osebno spoznal, toda je bilo tako bolj prav. Tesla ni tehnik, ni inženjer, on je pesnik in umetnik v elektrotehniko. Vpogled v njegovo stvarjanje je grozen. Oplodil je tehniko tako silno, da šele sedaj vidimo, kaj nam je dal, ko je minilo že več desetletij od prvih izumov. Drvel je v svojem razvoju vihravo naprej, njegove ideje so prezgodaj prišle na svet, tako da stojimo pred eno samo resnico: Nismo še zreli za vsega Teslo.

Tesla se je šolal v Gradcu in v Pragi, odšel v Berlin, Pariz, nato pa hipoma preskočil v Ameriko. Najdemo ga v Edisonovem laboratoriju, toda le mal očasa. Taki dve glavi nista mogli biti dolgo časa skupaj. Preveč je bilo idej in ustvarjajočega duha, Tesla se loči od Edisona ter ustvarja sam, svobodno. Star 33 let odide za trenotek v domovino, mimogrede predava v Angliji. To njegovo predavanje je bilo

Teslove iznajdbe

Tesla je prijel pri predavanju za dva naelektrana pola visoke napetosti, Tesla je vedel že tedaj kar vemo šele danes. Značilno je, da so mu predavanje prepovedali za javnost, tako so bili prepričani, da bo tok ubil Teslo. Tesla je vzporedil električni tok toku reke. Kot ta sestoji iz drobnih delcev vode, tako tako tudi sestoji elektrika iz delcev elektronov. Teorija elektronov je Teslova!

preobrat v tehniki

Leta 1885. je udarila v svet nova teorija, seveda Teslova. Mešto Frankfurt je tedaj nameravalo elektrificirati razsvetljavo, niso se pa mogli odločiti: ali isosmerni tok ali izmenični tok. Bili so se ljuti boji med največjimi tehnikami na svetu. Tesla pa samostojno udari v svet z novo idejo večfaznega vrtilnega toka. Začela se je

nova doba

Brez Tesle ne bi imeli niti pogonskega motorja. Eno je pa Tesla nespretno ravnal: v Evropi je dal trgovino s svojimi patenti v roke nezmožnim ljudem.

O rešitvi Evrope brez Rusije

Pred panevropsko konferenco o krizi evropskega kmeta

Ljubljana, 29. maja

Od 9. do 13. septembra t. l. bo na Dunaju Panevropska konferenca, to je konferenca gibanja, ki ga vodi znani Coudenhove Kolergi, in čigar cilj je — zedinjene države Evrope ali Pan-evropa. Na tej konferenci bodo razpravljali o evropski agrarni krizi. O tem problemu je Kalergi nedavno izjavil za časopise zanimive misli, ki jih priobčujemo, ker zadevajo pereče probleme Evrope v marsičem v živo.

Usodna vprašanja

V časih krize in viharjev, pravi Kalergi, so propadle velike države in v takih časih so nastale nove države. Svet preživlja zdaj čase krize in viharjev. Ali so znamenje propada ali znamenje obnove Evrope in sveta? Ali smo priče propada kulture in ali njenega prerodenja? Ali nam grozi novo preseljevanje narodov in propad zapadne civilizacije, ali je le-ta samo predigra veličastnega razvoja človeštva, ki ga bodo doživele prihodnje generacije?

Na ta usodna vprašanja bodo odgovorila delanja in ne besede! Gotovo je pa, da v svetu vre in se presnavlja v znamenju velike politične, gospodarske in duhovne revolucije, ki bo spremenila obraz sveta.

Čigava je bodočnost

V tej dobi preoblikovanja bo zmagovalac tisti narod, ki bo do-umel smisel dobe in problemov, ki so v žarišču zgodovine sedanjosti in bodočnosti.

Tak problem je tudi problem Evrope. Okoli Evrope se ustvarja močan oklep močnih narodnih zajednic. Ali je mogoče, da bi ostala Evropa v takem oklepu razcepljanja v 26 držav, ki se med seboj pobijajo? Ali je mogoče rešiti bede moških, žensk in otrok v Evropi, ki trpe zaradi nesoglasja med evropskimi državami? Ali novo strašno svetovno vojsno, če se Evropa ob pravem času ne zedini.

Skupna usoda

Evropa ne vodi več v svetu. Saj je majhna, če jo primerjamo z zajednicami, ki so jo obkolile. Večje močnejše kakor Evropa so Amerika, Kanada, Brazilija, Kitajska in Avstralija, da niti ne govorimo o Sovjetski Rusiji, ki je štirikrat večja kakor Evropa. Tudi po številu prebivalstva je Evropa majhna. Saj je več Kitajcev in Indijcev kakor Evropejcev.

Danes bolj kakor kdaj poprej mora Evropa paziti na to, da obvaruje svojo svobodo ob nevarnosti Amerike in Azije, ki sta se povzpeli nad njo. Evropa je postala zajednica s skupno življenjsko usodo. Obsojena je, da se skupno prerodi in dvigne ali pa da skupno propade. Bolj med Francozi in Nemci so stari anahronizmi. Problem Evrope je sedaj: evropski sporazum, sodelovanje in evropska organizacija.

Onemogla Evropa

Gospodarska kriza v Evropi je jasen dokaz, da je doba narodnega gospodarstva za nami. Začela se je doba — kontinentalnega gospodarstva. Narodi kot gospodarske zajednice ne morejo žveti, živeti morejo le zedinjeni narodi kot kontinentalne zajednice.

Angleži in Rusi ustvarjajo že velika gospodarska področja, ki niso omejena na samo državo. Japonska pripravlja s Kitajsko veliko vzhodnoazijsko gospodarsko področje. Te dni pa se bodo zbrali tudi zastopniki ameriških republik v Buenos Airesu na panameriški konferenci ter se bodo pomenili o tesnem gospodarskem sodelovanju vseh ameriških držav in ustvarili bodo veliko panameriško gospodarsko področje.

Med temi ogromnimi tvorbami, ki so Velika Britanija, Rusija, Vzhodna Azija in Panamerika, živi majhna onemogla Evropa. Onemogla in razcepljena ter nesložna Evropa, ki ni sposobna, da bi odpravila gospodarsko krizo, da bi preprečila novo vojno, da bi onemogočila oboroževanje. Vsa socialno politična prizadevanja posameznih evropskih držav so škaplja v morje, kajti šele z velikim vseevropskim gospodarskim trgu se more rešiti brezposelnost, dvigniti mezde in kupno moč prebivalstva. Zaradi tega se more rešiti socialno vprašanje Evrope le v zedinjeni Evropi, to je v Pan-evropi.

Zakaj je propadel evropski kmet

Šele v panevropskem gospodarskem področju bo rešena kriza ne le industrijskega delavstva, temveč tudi agrarna kriza, kriza evropskega kmeta.

Evropski kmet je zaradi tega v krizi, ker se mora konkurenčno boriti s farmerji v Ameriki, Kanadi, Avstraliji, Argentini, ki industrijsko obdelujejo ogromne površine zemlje in mečejo svoje cene poljske produkte na evropski trg. S temi evropski kmet ne mo-

re konkurirati. Iz tega položaja more Evropo rešiti samo složno sodelovanje, ki zapoveduje predvsem konzum narodnih poljskih produktov, potem evropskih in šele nato konzum iz prekomorskih dežel importiranih produktov.

Evropska volja

V 19. stoletju so nastale v Evropi nacionalne države na ta način, da se je stvorila »narodna« volja, ki je bila kakor žarišče, okoli katerega se je strnilo ljudstvo, ki je tvorilo nato narodne zajednice. V 20. stoletju mora nastati novo žarišče, ki je »evropska« volja, okoli katerega se bodo strnili evropski narodi v evropsko zajednico.

Evropska volja mora nastati s pomočjo zavesti, da ima Evropa isto življenjsko usodo, isto kulturo. S to voljo se mora politično in gospodarsko organizirati Panevropa.

Evropa stoji pred odločitvijo: ali se strne v skupno zajednico in se prerodi, ali pa propade. Drugega izhoda ni. Evropejci in Evropejke vseh narodov in stran, zedinite se, da premagamo s Panevropo vojno nevarnost in gospodarsko krizo!

Tudi usodno vprašanje

Tako zaključuje Kalergi svoj poziv na Evropo. Kakor vidite, ima v marsičem prav: Evropi res preti protinapad, če se ne zedini. Drugo vprašanje pa je, če se more Evropa zediniti brez — Rusije. Kalergi je svet enostavno razdelil v Evropo, Rusijo, Azijo, Angleški imperij in Panameriko. Veliko vprašanje je, če je mogoče ločiti Evropo od Rusije, če je mogoče ustvariti kar tako umetno evropsko gospodarsko področje brez Rusije. Kalergi pravi, da je to mogoče, tako pravi tudi Hitler, ker gre v njegovem prizadevanju za boj med Slovani in Germani. Kaj pa če so Slovani rasa bodočnosti, ki bo prenovila in prerodila tudi Evropo in ne Hitlerjeva Nemčija in tudi ne Kalergijeva Panevropa? Tudi usodno vprašanje za Evropo!

Velika razstava slovenske umetnosti

Maribor, 28. maja.

Poročali smo že, da je bila pred dnevi v kazinski dvorani v Mariboru otvorena velika razstava slovenskih likovnih umetnikov, ki je vzbudila precejšnje zanimanje meščanstva in je že doslej bila deležna številnih obiskovalcev. Razstava, ki bo odprta še samo do 1. junija, prireja ljubljanski trgovec z umetninami g. Kos, razstavlja pa okoli 20 priznanih slovenskih slikarjev in deloma tudi kiparjev.

Preteklo nedeljo je imel po razstavi vodstvo umetnostni zgodovinar g. dr. Šijanec, katerega izvajanja o slovenskem impresionizmu so bila zelo zanimiva, posebej pa še, ker je vedel mnogo povedati o mojstru Jakopiču ter o Groharju. Naravnost frapantne pa so bile predavateljeve ugotov-

vitve o znani kiparki Karli Bulovčevi-Mrakovi, o kateri je dejal, da je naš najizvirnejši in največji kiparski talent. Njene risbe pa je označil za »novo stvarnost«.

Na razstavi sta zastopana tudi člana mariborske »Brazde« akademski slikar Sirk iz Modic, ki nista navedena v seznamu razstavljalcev in razstavljenih del. V seznamu tudi ni naveden akad. slikar Klemenčič, ki je zastopan z nekaterimi svojimi deli. — Posebno pozornost bo gotovo vzbudil portret slovenskega igralca Milana Skrbinška, delo Karle Bulovčeve, kar se šteje med njena najdovršenejša dela. Kip je pripel šele te dni iz Ljubljane, kjer je bil razstavljen ob nedavnem jubileju Skrbinška in je tudi v Ljubljani vzbudil precejšnjo pozornost.

Kaj je z ledom

Ljubljana, 29. maja.

Iz krogov naših naročnic smo prejeli dopis, ki ga objavljamo v celoti: Pred kratkim ste objavili v Vašem cenj. listu obvestilo mestnega poglavarstva o pocenitvi ledu.

Človek se vselej razveseli, kadar sliši, da se je kaj pocenilo. Saj veste, da v teh časih človek devetkrat obrne vsako paro, preden jo da iz rok. Posebno moramo varčevati gospodinjice, če hočemo v gospodinjstvu vsaj malo ravnovesja. Tem hujše je zato bilo razočaranje, ki nas je obšlo, ko smo natančno presodile vest o pocenitvi ledu.

V poletni vročini nam je led v gospodinjstvu potreben. Doslej je bilo urejeno tako, da smo dobivali led na dom. Razvažali so ga z avtom in je za to bila v ceno vkalkulirana malenkostna pristojbina.

Zdaj nenadoma izvemo, da vsa pocenitev obstoja v tem, da ledu več ne dostavljajo na dom. Treba je hoditi ponj na klavnico.

Lepo darilo! Vprašam le, kako je mogoče misliti, da bo nam gospodinjicam ustrezno, če moramo za ubogih nekaj par capljati po celo uro daleč, v vročini in prahu, po dva, tri kg leda na klavnico? In še tole: Preden bom v vročini prinesla led iz klavnice do doma, mi bo od ledu v cekarju ostalo samo še malo sparjene vlage.

V želji, da bi se napaka popravila, sem napisala te vrstice in se Vam, gospod. urednik, za gostoljubje prijazno zahvaljujem v imenu mnogih prizadetih

Uvidevna gospodinja.

Prijateljil kupujte samo pri trgovcih, ki oglašajo v našem listu!

MALI OGLASI

Vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek 5 Din. Drž. in ban. davek 5 Din. Oglasniki, ki iščejo službe, plačajo samo po 25 par za besedo. Na pismena vprašanja je priložiti za odgovor 3 Din v znakah. — Mali oglasi so plačljivi takoj pri naročilu

HRANILNE KNJIZICE

prodane ali kupite najbolje potem moje oblast vno dovoljene pisarna. — Denar tako l. Priložite znakka.

RUDOLF ZORE, Ljubljana
Gledališka ulica 12. Telefon 3840.

TELEFON 20-59

Suha drva, premog in karbo-pakete dobite pri L. POGAČNIK - Bohoričeva 5

Radio Ljubljana

Sobota: 10: Prenos otvoritve ljubljanskega velesejma; 12: plošče; 12.45: vreme; 13: poročila; 13.15: plošče; 14: poročila; 18: Radijski orkester; 18.40: O varstvu planinske flore; 19: poročila; 19.30: Narodna ura; Naša zemlja v očeh uglednega inozemskega diplomata, g. dr. Zelič.

Izkušeni sodnik vpraša žensko pričo: »Omožena ali samska?« — Priča vzdihne. — »Samska!« dik-tira sodnik zapisnikarju. — »Oženjen ali samski?« vpraša moško pričo. — Priča vzdihne. — »Oženjen!« dik-tira sodnik zapisnikar-ju.